

Agnieszka Kincbok

Zrzeczenie się prawa do wniesienia apelacji w postępowaniu uproszczonym

Zeszyty Prawnicze 5/2, 183-195

2005

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

AGNIESZKA KINCBOK

Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego

ZRZECZENIE SIĘ PRAWA DO WNIESIENIA APELACJI W POSTĘPOWANIU UPROSZCZONYM

I. Zjawisko przewlekłości postępowania sądowego paraliżuje wymiar sprawiedliwości i utrudnia zainteresowanym podmiotom dochodzenie swych praw przed sądem. Co więcej, nieuzasadnione przedłużanie się postępowania narusza prawo do sądu w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji RP¹ i art. 6 ust. 1 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności². Ten stan rzeczy daje asumpt do przyjmowania różnych rozwiązań legislacyjnych mających na celu usprawnienie i przyspieszenie postępowania. Przejawem takich działań była m.in. nowelizacja dokonana ustawą z dnia 24 maja 2000 r. o zmianie ustawy – kodeks postępowania cywilnego, ustawy o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów, ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych oraz ustawy o komornikach sądowych i egzekucji³.

Powyższa regulacja, obowiązująca od 1 lipca 2000 roku⁴, wprowadziła do postępowania cywilnego nowy rodzaj postępowania odrębnego – postępowanie uproszczone.

¹ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. Nr 78, poz. 483).

² Konwencja z dnia 4 XI 1950 r. (Dz.U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284).

³ Dz.U. Nr 48, poz. 554.

⁴ Przepisy dotyczące stosowania urzędowych formularzy zaczęły obowiązywać 1 października 2000 r.

W postępowaniu tym sądy rejonowe, jako sądy pierwszej instancji, rozpoznają sprawy ogólnie charakteryzowane jako „drobne” (tzn. o stosunkowo niskiej wartości przedmiotu sporu) i „proste” (z założenia o nieskomplikowanym stanie faktycznym i prawnym)⁵.

Co do zasady, stosowanie przepisów o postępowaniach odrębnych nie zależy od woli stron (por. art. 13 § 1 i 201 § 1 k.p.c.). Oznacza to, że postępowanie uproszczone ma charakter obligatoryjny a zatem, ilekroć konkretna sprawa spełnia przesłanki z art. 505¹ k.p.c., sąd ma obowiązek rozpoznać ją według przepisów o tym postępowaniu odrębnym⁶.

W tym miejscu należy także przypomnieć powszechnie ustaloną regułę, zgodnie z którą przy rozpoznawaniu sprawy w postępowaniu odrębnym w pierwszej kolejności stosuje się przepisy regulujące dane postępowanie, a gdy ich brak – przepisy ogólne o procesie, o ile nie pozostają one w sprzeczności z przepisami normującymi postępowanie odrębne.

Główny cel postępowania uproszczonego, jakim jest usprawienie i przyspieszenie postępowania sądowego, skłonił ustawodawcę do przyjęcia szeregu swoistych rozwiązań proceduralnych. Trzeba podkreślić, iż odrębności omawianego postępowania przejawiają się nie tylko na etapie postępowania pierwszoinstancyjnego, ale dotyczą także tzw. postępowania międzyinstancyjnego oraz postępowania przed sądem drugiej instancji. Jest to znamionną cechą postępowania uproszczonego, gdyż żadne inne po-

⁵ Por. Wystąpienie Ministra Sprawiedliwości Hanny Suchockiej na 55 posiedzeniu Sejmu (24 sierpnia 1999 r.); K. GONERA, *Projekt zmian przepisów Kodeksu postępowania cywilnego zakładający uproszczenie i przyspieszenie rozpoznania niektórych kategorii spraw*, «Przegląd Legislacyjny» 6.1 (1999), s. 34 i n.; TEJŻE: Kierunki uproszczenia procedury cywilnej, «Jurysta» 75.12 (1999), s. 23 i n.; M. OLCZYK, *Postępowanie uproszczone przed sądem pierwszej instancji w znowelizowanym k.p.c. (cz. 1 i 2)*, «Transformacje Prawa Prywatnego» 2001 z. 1, s. 57 i n. oraz z. 2, s. 33 i n.; M. MANOWSKA, *Postępowanie uproszczone w procesie cywilnym*, Warszawa 2001, s. 5.

⁶ Wyjątek wśród postępowań odrębnych stanowi postępowanie nakazowe, które jako jedyne wszczynane jest z inicjatywy strony powodowej (por. art. 484¹ § 2 k.p.c.).

stępowanie odrębne nie przewiduje odmiennego uregulowania postępowania apelacyjnego.

Modyfikacje postępowania odwoławczego dotyczą w szczególności:

- wprowadzenia zamkniętego katalogu zarzutów, na jakich można oprzeć apelację (art. 505⁹ § 1¹ k.p.c.) oraz sprecyzowania terminu do ich przytaczania (art. 505⁹ § 2 k.p.c.),
- ograniczenia postępowania dowodowego do dowodu z dokumentu (z wyjątkiem sytuacji, gdy apelację oparto na późniejszym wykryciu okoliczności faktycznych lub środkach dowodowych, z których strona nie mogła skorzystać przed sądem pierwszej instancji (art. 505¹¹ § 1 i § 2 k.p.c.),
- odejścia od zasady kolegialnego rozpoznania apelacji (art. 505¹⁰ § 1 k.p.c.),
- możliwości rozpoznania apelacji na posiedzeniu niejawnym (art. 505¹⁰ § 2 i § 3 k.p.c.),
- zmiany w sposobie orzekania i uzasadniania orzeczeń przez sąd drugiej instancji (art. 505¹² i 505¹³ k.p.c.),
- dopuszczenia możliwości zrzeczenia się prawa do wniesienia apelacji (art. 505⁸ § 3 k.p.c.).

To ostatnie rozwiązanie stanowi istotne *novum* w polskim systemie prawa postępowania cywilnego, a jego omówienie będzie przedmiotem niniejszego artykułu.

II. Już w prawie rzymskim możliwe było dysponowanie prawem do zaskarżenia orzeczenia, między innymi poprzez zrzeczenie się apelacji. Co ciekawe, jednostronne zrzeczenie się środka odwoławczego dozwolone było nie tylko po wydaniu wyroku, ale nawet jeszcze przed tym. Prawo justyniańskie wprowadziło ponadto możliwość wzajemnego zrzeczenia się apelacji przez strony w drodze umowy (*pactum*)⁷.

Również niektóre ze współczesnych procedur cywilnych przyznają podmiotom postępowania prawo do rezygnacji z *ius appellandi*. Za przykład może tu posłużyć prawo włoskie, gdzie w art. 339 c.p.c.

⁷ W. LITEWSKI, *Wybrane zagadnienia rzymskiej apelacji w sprawach cywilnych*, Kraków 1967, s. 130-132.

(*Codice di procedura civile*) przewidziano możliwość zrzeczenia się odwołania (*apello*)⁸.

Do polskiego systemu prawa postępowania cywilnego instytucja zrzeczenia się prawa do wniesienia apelacji została wprowadzona wraz z postępowaniem uproszczonym i funkcjonuje tylko i wyłącznie w tym postępowaniu odrębnym. Należy wyraźnie zaznaczyć, że zarówno w procesie toczącym się w oparciu o przepisy ogólne, jak i w pozostałych postępowaniach odrębnych, zrzeczenie się środka odwoławczego jest nadal niedopuszczalne, a jego ewentualne dokonanie – czy to w formie jednostronnego oświadczenia, czy też w drodze umowy stron – pozbawione będzie jakichkolwiek skutków procesowych⁹.

III. W § 3 art. 505⁸ k.p.c. ustawodawca przewidział, że strona obecna na posiedzeniu, na którym ogłoszono wyrok, może po jego ogłoszeniu w oświadczeniu złożonym do protokołu zrzec się prawa do wniesienia apelacji. W razie zrzeczenia się tego prawa przez wszystkich uprawnionych wyrok staje się prawomocny.

Treść powyższej regulacji nie nasuwa wątpliwości w odniesieniu do tego, że zrzeczenie się prawa do wniesienia apelacji może nastąpić tylko w formie jednostronnego, ustnego oświadczenia strony procesowej. Oświadczenie to winno być złożone podczas posiedzenia, na którym ogłoszono wyrok i co ważne, dopiero po jego ogłoszeniu. Zrzeczenie dokonane zanim strony poznały treść orzeczenia, jest zatem niedopuszczalne¹⁰. Ustawa wymaga ponadto, by

⁸ Trzeba jednak zaznaczyć, że nawet wówczas strony mają do dyspozycji jeszcze jeden środek zaskarżenia, a mianowicie kasację (*ricorso per cassazione*), gdyż gwarantuje im to włoska konstytucja; por. także W. J. HABSCHEID, *Cywilnoprocesowe systemy środków odwoławczych w Europie*, [w:] red. M. SAWCZUK, *Jednolitość prawa sądowego cywilnego a jego odrębności krajowe*, Lublin 1997, s. 206-207.

⁹ Por. T. ERECIŃSKI, [w:] T. ERECIŃSKI, J. GUDOWSKI, M. JĘDRZEJEWSKA, *Komentarz do kodeksu postępowania cywilnego*, I. 1, Warszawa 2003, s. 674, teza 10; TENŻE: *Apelacja i kasacja w procesie cywilnym*, Warszawa 1996, s. 27; Z. KRZEMIŃSKI, *Wnoszenie apelacji cywilnej*, Warszawa 2001, s. 18.

¹⁰ Por. J. GUDOWSKI, [w:] T. ERECIŃSKI, J. GUDOWSKI, M. JĘDRZEJEWSKA, *Komentarz do kodeksu postępowania cywilnego*, I. 1, cit., s. 1123-1124, teza 8.

oświadczenie o zrzeczeniu się apelacji zostało ujęte w protokole posiedzenia.

Jak już zauważono, zrzeczenie się *ius appellandi* jest aktem jednostronnym, a jego skuteczność nie zależy od zgody strony przeciwnej. Wątpliwości budzi natomiast kwestia, czy sąd jest upoważniony do kontroli zrzeczenia w świetle przesłanek, o których mowa w art. 203 § 4, 469, 479¹³ k.p.c. Nasuwa się więc następujące pytanie: czy sąd może uznać zrzeczenie się prawa apelowania za niedopuszczalne z tych samych przyczyn, ze względu na które uzna za niedopuszczalne cofnięcie pozwu, zrzeczenie się (ograniczenie) roszczenia, zawarcie ugody etc.?

Udzielając odpowiedzi na powyższe pytanie, nie można zapomnieć o jednej z fundamentalnych zasad postępowania cywilnego, jaką jest zasada dyspozycyjności. Zasada ta – szczególnie silnie akcentowana w postępowaniu procesowym – zakłada, że to strony, a nie sąd, są dysponentami zarówno przedmiotu procesu, jak i toku postępowania (*domini litis*)¹¹. Oczywiście jak każda zasada, również i ta doznaje pewnych ograniczeń, jednakże z założenia ingerencja sądu w czynności procesowe stron powinna być ograniczona do minimum. Sąd może bowiem działać niezależnie od woli stron tylko wtedy, gdy pozwala mu na to przepis ustawy. I tak, w szczególności sąd może uznać za niedopuszczalne: cofnięcie pozwu, zrzeczenie się czy ograniczenie roszczenia lub zawarcie ugody, gdy z okoliczności sprawy wynika, że powyższe czynności są sprzeczne z prawem, zasadami współżycia społecznego albo zmierzają do obejścia prawa¹².

W polskim systemie prawa postępowania cywilnego wszczęcie postępowania odwoławczego możliwe jest tylko i wyłącznie z inicjatywy legitymowanego podmiotu – nigdy nie następuje na skutek

¹¹ M. JĘDRZEJEWSKA, *Wprowadzenie do Kodeksu postępowania cywilnego*¹³, Warszawa 2004, s. XVII i n.; por. także W. BRONIEWICZ, *Postępowanie cywilne w zarysie*, Warszawa 1999; s. 60-62; J. JODŁOWSKI, Z. RESICH i in., *Postępowanie cywilne*, Warszawa 2000, s. 132 i n.; W. SIEDLECKI, [w:] W. SIEDLECKI, Z. ŚWIEBODA, *Postępowanie cywilne. Zarys wykładu*, Warszawa 2001, s. 61-62.

¹² Por. art. 203 § 4, 223 § 2, 184, 469, 479¹³, 497 § 1 k.p.c.

działania przez sąd *ex officio*. Innymi słowy, decyzja o tym, czy postępowanie zakończy się w pierwszej instancji, czy też będzie kontynuowane w dalszych, w zasadzie należy tylko do stron postępowania¹³. Możliwość dysponowania tokiem procesu przejawia się także w uprawnieniu do cofnięcia uprzednio wniesionego środka odwoławczego, jak również w rezygnacji z zaskarżenia orzeczenia na skutek zrzeczenia się prawa do wniesienia apelacji.

Po nowelizacji k.p.c. ustawą z dnia 24 maja 2000 r.¹⁴ treść art. 391 k.p.c. nie nasuwa już żadnych wątpliwości co do dopuszczalności cofnięcia apelacji¹⁵. W literaturze przedmiotu zgodnie przyjmuje się, iż powyższa czynność jest dla sądu wiążąca. Stanowisko takie wydaje się słuszne z uwagi na to, że wśród przepisów regulujących instytucję apelacji nie ma żadnego, który poddawałby czynność cofnięcia środka odwoławczego kontroli sądu. Wyjątki przewidziano jedynie w postępowaniu w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych oraz w postępowaniu nakazowym. Przepis art. 469 k.p.c. przewiduje bowiem, że sąd uzna cofnięcie środka odwoławczego za niedopuszczalne także wówczas, gdyby czynność ta naruszała słuszny interes pracownika lub ubezpieczonego. Użycie sformułowania „także wówczas” oznacza, iż sąd dokonuje oceny dopuszczalności dokonania omawianej czynności również w oparciu o przesłanki z art. 203 § 4 k.p.c. Natomiast w art. 497 § 1 k.p.c. ustawodawca postanowił, iż w razie cofnięcia zarzutów sąd, jeżeli nie uznaje cofnięcia za niedopuszczalne, orzeka postanowieniem, że nakaz pozostaje w mocy.

¹³ Oprócz stron procesowych, interwenientów, uczestników postępowania nieprocesowego, legitymację do zaskarżenia orzeczenia na podstawie odpowiednich przepisów mają także m.in.: prokurator, RPO, organizacje społeczne, inspektor pracy czy rzecznik konsumentów (por. art. 60 § 2, 62, 63², 63⁴ k.p.c. i art. 14 pkt 4 ustawy o Rzeczniku Praw Obywatelskich).

¹⁴ Patrz przypis 3.

¹⁵ Mimo że przed wspomnianą nowelizacją kwestia cofnięcia apelacji nie była uregulowana w przepisach k.p.c. zarówno w doktrynie, jak i w judykaturze dopuszczano taką możliwość; por. np.: uchwała SN z dnia 29 V 2000 r., III CZP 6/00, «MoP» 8.7 (2000), s. 413; T. ERECIŃSKI, *Apelacja*, cit., s. 27.

Powyższe ustalenia upoważniają do wniosku, że także decyzja strony o zrzeczeniu się prawa do wniesienia apelacji jest dla sądu wiążąca. Argumentem przemawiającym za tym rozwiązaniem jest fakt, że wśród przepisów o apelacji uproszczonej brak jest wyraźnej regulacji, która uzależniałaby skuteczność zrzeczenia od pozytywnego wyniku kontroli sądu¹⁶.

IV. Przechodząc do kolejnego zagadnienia, dotyczącego skutków zrzeczenia się prawa do wniesienia apelacji wypada zauważyć, że będą one różne w zależności od tego, czy z prawa do odwołania zrezygnują obie strony procesowe, czy też tylko jedna z nich.

W każdym przypadku zrzeczenie się *ius appellandi* oznacza trwałą rezygnację z prawa do zaskarżenia orzeczenia. Jeżeli zatem strona wniesie apelację, mimo wcześniejszego zrzeczenia się jej, sąd winien odrzucić skargę odwoławczą jako niedopuszczalną (art. 370 k.p.c.). Odrzucenie apelacji następuje w formie postanowienia uzasadnianego na podstawie art. 357 § 2 k.p.c. Powyższe orzeczenie, jako kończące postępowanie w sprawie, podlega zaskarżeniu w drodze zażalenia (art. 394 § 1 k.p.c.).

Zrzeczenie się prawa do wniesienia apelacji tylko przez jedną ze stron w żadnym razie nie wpływa na utratę tego uprawnienia przez stronę przeciwną, czy też inne podmioty (prokuratora, RPO, rzecznika konsumentów etc.).

Nieco inaczej będzie się przedstawiała sytuacja, gdy z prawa do apelacji zrezygnują obie strony procesowe. W tym wypadku dojdzie bowiem do natychmiastowego uprawomocnienia się wyroku sądu pierwszej instancji (art. 505⁸ § 3 zd. 2 k.p.c.). Poprzez czynność procesową zrzeczenia strony mogą zatem w ogóle wyłączyć możliwość skierowania sprawy do drugiej instancji i to nie tylko przez siebie, ale i przez inne osoby legitymowane do zaskarżenia orzeczenia. Wynika to z faktu, że prawomocne orzeczenie jest niezaskarżalne za pomocą zwyczajnych środków odwoławczych – jego wzruszenie możliwe jest tylko w następstwie wniesienia skargi o wznowienie

¹⁶ Odmienne: J. GUDOWSKI, *op. cit.*, s. 1124, teza 10.

postępowania. Obustronne zrzeczenie się apelacji można zatem uznać za środek procesowy, który w istotny sposób przyczynia się do szybkiego i definitywnego zakończenia sprawy w pierwszej instancji.

Poważne wątpliwości może wzbudzać kwestia jednostronnego zrzeczenia się prawa do wniesienia apelacji w przypadku współuczestnictwa procesowego.

Zgodnie z zasadą samodzielności działania współuczestników, każdy z nich działa w procesie we własnym imieniu i każdy ma prawo samodzielnie popierać sprawę (art. 73 § 1 i 74 zd. 1 k.p.c.). Zatem przy współuczestnictwie procesowym – nie będącym jednak współuczestnictwem jednolitym – zrzeczenie się apelacji jest skuteczne wyłącznie w stosunku do współuczestników dokonujących zrzeczenia, nie wpływa natomiast na *ius appellandi* pozostałych.

Przywołana powyżej zasada nie obowiązuje przy współuczestnictwie jednolitym, a więc wtedy, gdy z istoty spornego stosunku prawnego lub z przepisu ustawy wynika, że wyrok ma niepodzielnie dotyczyć wszystkich współuczestników (art. 73 § 2 zd. 1 k.p.c.). Ustawodawca przewidział bowiem, że w takim wypadku czynności procesowe współuczestników działających są skuteczne wobec nie działających, a zatem na przykład wniesienie apelacji przez jednego ze współuczestników jednolitych spowoduje rozpoznanie sprawy w instancji odwoławczej w stosunku do wszystkich współuczestników. Jednakże, w świetle zdania drugiego art. 73 § 2 k.p.c., do dokonania czynności dyspozycyjnych, takich jak: zawarcie ugody, zrzeczenie się (ograniczenie) roszczenia albo uznanie powództwa, konieczne jest wyrażenie zgody przez wszystkich współuczestników.

Pojawia się więc pytanie: czy zrzeczenie się prawa do wniesienia apelacji przez jednego ze współuczestników jednolitych jest skuteczne wobec pozostałych, czy też wymagane są jednomyślne oświadczenia wszystkich współuczestników?

W literaturze przedmiotu wyrażono – słuszny moim zdaniem – pogląd, iż skuteczność zrzeczenia będzie uzależniona w tym wypadku od wyrażenia na nie zgody przez wszystkich współuczestników

jednolitych¹⁷. Wydaje się bowiem, że zrzeczenie się prawa do wniesienia apelacji jest czynnością wywołującą skutki zarówno procesowe, jak i materialne; stanowi ono akt dyspozycji, którego dokonanie prowadzi do uprawomocnienia się wyroku sądu pierwszej instancji, objętego skutkami powagi rzeczy osądzonej¹⁸. W związku z tym, mimo iż w § 2 art. 73 k.p.c. ustawodawca nie wymienia czynności zrzeczenia się apelacji, to jej dokonanie tylko przez jednego współuczestnika jednolitego nie będzie można uznać za skuteczne.

Występowanie współuczestnictwa procesowego w postępowaniu uproszczonym rodzi jeszcze jeden problem, dotyczący stosowania przepisu art. 378 § 2 k.p.c. w stosunku do współuczestnika, który zrzekł się prawa do wniesienia apelacji. Regulacja ta – wprowadzająca wyjątek od zasady, że to skarżący wyznacza podmiotowe ramy apelacji – pozwala sądowi drugiej instancji z urzędu rozpoznać sprawę także na rzecz tych współuczestników, którzy nie zaskarżyli wyroku. Możliwość taka istnieje jednak tylko w przypadku współuczestnictwa materialnego opartego na wspólności praw lub obowiązków¹⁹. Należy zatem postawić pytanie: czy sąd odwoławczy będzie mógł rozpoznać sprawę z urzędu także na rzecz tych współuczestników, którzy złożyli skuteczne oświadczenia o zrzeczeniu się apelacji?

Udzielenie pozytywnej odpowiedzi na to pytanie wydaje się uzasadnione. Jak wiadomo, decyzja o rezygnacji z zaskarżenia orzeczenia może się przejawiać nie tylko w zrzeczeniu się prawa do wniesienia apelacji, lecz także w zaniechaniu wniesienia jej w przepisanim terminie, czy też w jej cofnięciu. Analogicznie, jak w przypadku nie wniesienia środka odwoławczego albo jego cofnięcia stosuje się przepis § 2 art. 378 k.p.c., tak samo nie ma przeszkód by uznać,

¹⁷ Por. M. MANOWSKA, *Postępowanie uproszczone*, cit., s. 81-82, T. WIŚNIEWSKI, *Wybrane problemy procesowe po majowej nowelizacji przepisów o postępowaniu apelacyjnym i kasacyjnym w sprawach cywilnych*, «Radca Prawny» 51.6 (2000), s. 29.

¹⁸ Por. M. MANOWSKA, *Postępowanie uproszczone*, cit., s. 81-82.

¹⁹ Przykładem może być współuczestnictwo w sporze wierzycieli lub dłużników solidarnych albo odpowiedzialnych *in solidum*.

że regulacja ta ma zastosowanie w sytuacji, gdy doszło do zrzeczenia się *ius appellandi*. Upoważnia to zatem do wniosku, iż w postępowaniu uproszczonym wyrok wydany w drugiej instancji na korzyść choćby tylko jednego skarżącego współuczestnika, będzie mógł wywierać skutki również w stosunku do tych współuczestników, którzy zrzekli się prawa do wniesienia apelacji.

V. W literaturze prawniczej najwięcej kontrowersji wzbudza kwestia dopuszczalności odwołania przez strony oświadczenia o zrzeczeniu się prawa do wniesienia apelacji.

Z jednej strony prezentowane jest stanowisko, według którego cofnięcie tego oświadczenia – podobnie zresztą, jak oświadczenia o zrzeczeniu się doręczenia uzasadnienia wyroku (art. 505⁸ § 2 k.p.c.) – jest niedopuszczalne²⁰. Rozwiązanie to uzasadnia się między innymi tym, że odpowiada ono istocie i celom postępowania uproszczonego, które dotyczy spraw mniejszej wagi i zmierza do jak najszybszego wydania i uprawomocnienia się orzeczenia²¹.

Wedle innego zapatrywania, zrzeczenie się prawa do apelacji jest odwoławalne bezwarunkowo dopóty, dopóki termin do jej wniesienia dla strony zrzekającej się nie upłynął. Jeżeli natomiast termin ten upłynął, a wyrok nie stał się prawomocny na skutek zrzeczenia się wszystkich uprawnionych osób, strona może uchylić się od skutków prawnych zrzeczenia na tych samych zasadach, na jakich dopuszczalne jest uchylanie się od skutków prawnych wszelkich oświadczeń procesowych dotkniętych wadą²².

Poszukując rozwiązania przedstawionego problemu, oczywiście nie sposób pominąć specyfiki postępowania uproszczonego oraz *ratio legis* wprowadzenia do niego instytucji zrzeczenia się prawa do wniesienia środka odwoławczego. Z tego punktu widzenia, sta-

²⁰ Por. M. MANOWSKA, *Postępowanie uproszczone*, cit., s. 83-85.

²¹ J. GUDOWSKI, *op. cit.*, s. 1124-1126, teza 12.

²² J. GUDOWSKI, *op. cit.*, s. 1124-1126, teza 12; por. także: J. JANKOWSKI, [w:] red. K. PIASECKI, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, II, Warszawa 2002, s. 321-322.

nowisko o niedopuszczalności odwołania oświadczenia o zrzeczeniu odpowiada naturze i podstawowym założeniom tego postępowania odrębnego.

Jednak z drugiej strony nasuwa się refleksja, czy sprawność i szybkość postępowania jest dostatecznym usprawiedliwieniem dla pozbawienia stron możliwości wycofania się z czynności procesowej dokonanej w okolicznościach uzasadniających jej odwołanie (np. gdy oświadczenie złożono pod wpływem błędu, groźby etc.)?

Poza tym należy tutaj także uwzględnić powszechnie uznawaną zasadę odwołalności czynności procesowych stron²³. Upoważnienie do odwołania czynności procesowych jest konsekwencją ich fakultatywnego charakteru. Strony i uczestnicy postępowania nie mają bowiem prawnego obowiązku podejmowania czynności w postępowaniu cywilnym lecz czynią to tylko w celu ochrony swoich praw i interesów²⁴. Trzeba jednak pamiętać o tym, że tak jak każda czynność procesowa dla swojej skuteczności powinna być dokonana w ściśle określonym czasie, podobnie i odwołanie czynności musi nastąpić we właściwym momencie²⁵. Przyjmuje się, że odwołanie powinno być dokonane zanim nie nastąpił jeszcze zasadniczy skutek odwoływanej czynności, ten zaś powstaje w chwili uprawomocnienia się orzeczenia wydanego na jej podstawie²⁶.

Wobec powyższego nie jest zatem możliwe odwołanie oświadczenia o zrzeczeniu się apelacji, jeśli prawa do zaskarżenia zrzekli

²³ Por. J. JODŁOWSKI, *op. cit.*, s. 261-265; J. MOKRY, *Odwołalność czynności procesowych w sądowym postępowaniu cywilnym*, Warszawa 1973; M. PIEKARSKI, *Czynności materialnoprawne a czynności procesowe w sprawach cywilnych*, «Studia Prawnicze» 1973 z. 37, s. 97 i n.; W. SIEDLECKI, *op. cit.*, s. 158-161; z wypowiedzi judykatury por. np.: wyrok SN z dnia 19 III 2002 r., IV CKN 917/00, LEX nr 54485.

²⁴ W. SIEDLECKI, *op. cit.*, s. 160

²⁵ J. MOKRY, *op. cit.*, s. 175 i n.; poza tym ustawa może uzależniać cofnięcie czynności procesowej od zgody strony przeciwnej (np. art. 203 § 1 k.p.c.) lub oceny sądu (np. art. 203 § 4 k.p.c.).

²⁶ J. MOKRY, *op. cit.*, s. 176; por. także M. PIEKARSKI, *op. cit.*, s. 128.

się wszyscy uprawnieni²⁷. Niedopuszczalność odwołania wynika tutaj z faktu uprawomocnienia się wyroku, a jak wiadomo, wzruszenie prawomocnego orzeczenia możliwe jest tylko w drodze wznowienia postępowania.

Jak natomiast rozwiązać problem dopuszczalności odwołania oświadczenia o zrzeczeniu się *ius appellandi* w przypadku, gdy zrzeczenia dokonała tylko jedna ze stron procesowych, a zatem w sytuacji, gdy wyrok sądu pierwszej instancji jeszcze się nie uprawomocnił?

Zasadniczym skutkiem czynności procesowej zrzeczenia jest niezaskarżalność orzeczenia. Należy bowiem przyjąć, że w tym samym momencie, w którym strona zrzekła się apelacji, upłynął także termin do jej wniesienia, a zgodnie z treścią art. 167 k.p.c. czynność procesowa podjęta po upływie terminu jest bezskuteczna. W związku z tym, jeżeli strona wniesie apelację – mimo, że wcześniej zrezygnowała z prawa do zaskarżenia – sąd powinien orzec o odrzuceniu skargi odwoławczej, jako że została złożona po upływie przepisane go terminu²⁸.

Nie można jednak zapominać, że w art. 168 k.p.c. ustawodawca przewidział możliwość przywrócenia uchybionego terminu w sytuacji, gdy jego przekroczenie nastąpiło bez winy strony. Wynika z tego, że także strona, która złożyła wadliwe oświadczenie o zrzeczeniu się prawa do wniesienia apelacji może odwołać to oświadczenie i równocześnie wystąpić z wnioskiem o przywrócenie terminu do jej wniesienia²⁹. Oczywiście konieczne będzie odpowiednie uzasadnienie tego wniosku, zmierzające do wykazania braku winy w uchybieniu terminu.

Na marginesie wypada wspomnieć, że zrzeczenie się prawa do wniesienia apelacji, jako czynność dalej idąca, zawiera w sobie również zrzeczenie się doręczenia uzasadnienia wyroku, o którym mowa w art. 505⁸ § 2 k.p.c. Nie można zatem wykluczyć możliwości wy-

²⁷ Stanowisko to popiera większość autorów, m.in.: J. GUDOWSKI, *op. cit.*, s. 1125-1126, teza 12; J. JANKOWSKI, *op. cit.*, s. 322; M. MANOWSKA, *Postępowanie uproszczone*, *cit.*, s. 83-84; odmiennie T. WIŚNIEWSKI, *op. cit.*, s. 28-29.

²⁸ Tak: M. MANOWSKA, *Postępowanie uproszczone*, *cit.*, s. 85.

²⁹ Por. J. GUDOWSKI, *op. cit.*, s. 1125, teza 12; M. MANOWSKA, *Postępowanie uproszczone w procesie cywilnym*², Warszawa 2002, s. 101.

stąpienia przez stronę odwołującą oświadczenie o zrzeczeniu się apelacji także z wnioskiem o przywrócenie terminu do żądania do-
ręczenia uzasadnienia wyroku sądu pierwszej instancji³⁰.

RENUNCIATION OF THE RIGHT OF APPEAL IN THE SIMPLIFIED PROCEDURE

Summary

This article concerns the institution of renunciation of the right of appeal, which is regulated by article 505⁸ § 3 of the Act of 17 November 1964 – Civil Proceedings Code (CPC).

Renunciation of the right of appeal, which was introduced to the Polish civil procedure by an amendment to the CPC of 24 May 2000, functions only in the simplified procedure. In consequence it is impossible to renounce the right of appeal both in the standard procedure based on the general regulations and in the remaining types of procedures under CPC.

This paper addresses the questions of who is authorized to renounce *ius appellandi*, when and in what form this can be done.

Moreover this article discusses whether under article 505⁸ § 3 of CPC the judge is authorized to decide that renunciation of appeal is unacceptable for reasons specified in articles 203 § 4, 469 and 479¹³ of the CPC. The author of the article argues that on the ground of the currently binding regulations the judge does not have this kind of prerogative.

The article also discusses procedural effects of the renunciation, which are different depending on the party making such declaration.

Finally, this article looks into the widely disputed issue whether it is possible to cancel the declaration of renunciation of *ius appellandi*.

³⁰ Tak: T. WIŚNIEWSKI, *op. cit.*, s. 29.